

Мельник Т. Д., ад'юнкт кафедри
кримінального права Національної
академії внутрішніх справ

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ВИДОБУТКОМ ТА ОБІГОМ БУРШТИНУ-СИРЦЮ В УКРАЇНІ

З давніх часів Київської Русі в Україні розвивались геологічні знання, що було пов'язано з пошуками й добуванням корисних копалин. Наші предки здавна добували кам'яну сіль, бурштин, виплавляли залізо з болотних руд, використовували овруцькі кварцити, граніти, шиферні сланці, вапняки та інші матеріали для будівництва палаців, фортець тощо. Ще за доби бронзи така корисна копалина як бурштин широко використовувалась в ювелірній промисловості. Активно розроблялись поклади сланцю, яшми, нефриту, зростало видобування опалу й андезиту, базальту й кіноварі; малахіту й лазуриту.

Протягом всієї історії розвитку суспільства корисні копалини були найважливішою сировиною, потреба в якій різко збільшилася в період становлення і вдосконалення промисловості і зростання обсягів промисловості та виробництва. Світова економіка значною мірою базується на використанні величезних кількостей різноманітних корисних копалин – щорічно в останні десятиліття з надр Землі вилучається близько 20–25 млрд. т. мінеральної сировини і десятки мільярдів тонн пустої породи. Великим резервом найближчого майбутнього є синтез мінеральної сировини. У ряді країн у великих промислових масштабах виробляються синтетичні алмази, синтезуються п'єзокварц, рубін, бурштин.

На сьогоднішній день в більшості розвинених країн, видобуток та розробка покладів корисних копалин загальнодержавного значення регламентоване як міжнародними так і національним законодавством. Для прикладу пропонуємо взяти історичну генезу боротьби з незаконним видобутком бурштину в Україні та Польщі, так як ці держави є одними з лідерів залягання даної корисної копалини.

З незапам'ятних часів Польща славилася запасами і видобутком бурштину. Через польські землі пролягав

знаменитий Бурштиновий шлях від Адріатичного моря до Балтики. Сьогодні Польща є одним з провідних добувачів цього цінного мінералу, та відомим виробником бурштинових виробів і прикрас. Історія видобутку корисних копалин на польських землях сягає корінням в глибоке минуле. Найстаріші її сліди датуються 3500 р. до нашої ери. Найбільшим піком видобутку бурштину став 1973 році, саме в цей час і почалось законодавче регулювання даного промислу. Згодом було створено першу в світі бурштинову біржу в м. Гданськ, де на протязі більше 30 років, концентрується найбільший ринок дорогоцінного каміння. На даний час в Польщі є запаси дорогоцінного каменю, але вони потребують дорогої вартісної розробки родовищ.

В Україні видобуток бурштину розпочався з часі Київської Русі і продовжувався на протязі всього часу розвитку держави, але законодавче регулювання майже не здійснювалось, у зв'язку з недостатнім приділенням уваги даній проблемі. На сьогоднішній день існує чимала кількість законодавчих актів, які регламентують видобуток корисних копалин загальнодержавного значення, але нажалі в жодному з них не визначено поняття обігу. Станом на 2016 рік в Україні проблема незаконного видобутку та обігу корисних копалин загальнодержавного значення набула національного значення. За останні два роки було створено близько десятка законопроектів, в яких пропонується внесення змін та доповнень до Кримінального Кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу України про надра, розроблено проект Закону України «Про видобування та реалізацію бурштину», проект Закону України «Про старательну діяльність», але нажалі жоден з них не прийнято. У зв'язку з цим видобуток бурштину-сирицю в більшості випадків є незаконним.

Підводячи підсумок, можна сказати, що подальший розвиток видобувної сфери неможливий без належного законодавчого врегулювання і це питання є дуже актуальним для подальшого розвитку держави. Розвиток незаконного видобутку та обігу корисних копалин набуває промислового масштабу, що може негативно відобразитись не тільки на екологічному стані довкілля, а й на економічному розвитку держави та загалом суспільства.